VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA ČESKÉ REPUBLIKY

VZP ČR
Orlická 2020/4
130 00 Praha 3

02. 11. 2026

OTÁZKA TÝDNE

V rodinné anamnéze mám karcinom varlat, co mohu udělat pro prevenci, abych riziko nádoru co nejvíce snížil?

ODPOVĚĎ

Varlata jsou součástí mužského reprodukčního systému a zajišťují tvorbu spermií i mužského pohlavního hormonu testosteronu. **U mužů ve věku přibližně od 20 do 40 let je karcinom varlat jedno z nejčastějších nádorových onemocnění.** Pokud se vyskytlo u blízkého příbuzného, například u otce nebo bratra, může být riziko jeho vzniku vyšší než u běžné populace. Samotná dědičná zátěž však neznamená, že se onemocnění automaticky rozvine. **Důležitou součástí péče o zdraví každého muže by proto měly být pravidelné preventivní prohlídky u praktického lékaře, a to i v případě, že nepociťuje žádné zdravotní potíže. Zvýšenou pozornost je vhodné věnovat pravidelnému samovyšetření.** Dobrou zprávou je, že karcinom varlat patří mezi velmi dobře léčitelné nádory. Při včasném záchytu dosahuje úspěšnost léčby velmi vysokých hodnot a většina pacientů se po léčbě vrací k běžnému životu.

Jaké jsou nejčastější příznaky?

Mezi nejčastější projevy karcinomu varlete patří jakákoli neobvyklá změna velikosti, tvaru nebo celkového objemu. **Varovným signálem může být hmatná bulka či zatvrdnutí ve varleti, které bývá často nebolestivé.** Někteří muži pociťují tíhu, napětí nebo tlak v oblasti šourku, případně bolest varlete či jeho okolí. Objevit se může i náhlý otok šourku způsobený nahromaděním tekutiny. K dalším možným příznakům patří tupá bolest v podbřišku, tříslech nebo dolní části zad. V pokročilejších případech mohou hormonální změny vyvolané nádorem způsobit zvýšenou citlivost, bolestivost nebo zvětšení prsních žláz. **Jakoukoli změnu velikosti či tvaru varlat nebo objevení bulky je důležité nepodceňovat a co nejdříve konzultovat s praktickým lékařem**. **Ten v případě potřeby odešle pacienta ke specialistovi.**

Jak probíhá vyšetření?

Vyšetření zpravidla začíná anamnestickým rozhovorem s urologem o potížích pacienta, jeho zdravotním stavu a případných změnách, kterých si všiml. **Následuje fyzikální vyšetření, při kterém lékař varlata pečlivě prohmatá, aby zhodnotil jejich velikost, tvar, strukturu a odhalil případné bulky nebo jiné nepravidelnosti. Prohmatá třísla, břicho a podle okolností vyšetří také prsní žlázy, zejména pokud pacient vnímá jejich zvětšení nebo citlivost.** Zjistí-li lékař při vyšetření podezřelou změnu, doporučí další diagnostická vyšetření. Ta zpravidla zahrnují ultrazvukové vyšetření varlat a krevní odběry zaměřené na nádorové markery. Stanovení nádorových markerů slouží nejen k potvrzení diagnózy, ale později i ke sledování úspěšnosti léčby.

Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky
Orlická 2020/4, 130 00 Praha 3
tel.: **952 220 267**, e-mail: **tiskove@vzp.cz**

Co následuje, při podezření na karcinom varlat?

Naznačuje-li vyšetření (ultrazvuk a krevních nádorových markerů) možnost zhoubného nádoru varlete, je doporučena tzv. diagnostická operace, která je provedená přes řez třísla na straně zasaženého varlete. Standardním postupem je odstranění postiženého varlete (orchiektomie), které umožní přesně určit diagnózu a zároveň představuje základní léčbu onemocnění. Odstraněná tkáň je následně podrobně vyšetřena patologem, který určí typ nádoru a jeho vlastnosti. Ve vybraných případech, kdy není charakter ložiska jednoznačný na základě předchozích vyšetření a existuje možnost, že se jedná o nezhoubný nález, lze během operace provést rychlé mikroskopické vyšetření ze vzorku tkáně odebraného při operaci. Jeho výsledek může pomoci rozhodnout, zda je možné varle zachovat, nebo zda je vhodné celé jeho odstranění. **V případě zájmu pacienta je možné odstraněné varle nahradit silikonovou protézou, která vzhledem a pohmatem připomíná přirozené varle. Pokud se nádor rozšířil do lymfatických uzlin nebo dalších částí těla, může být po operaci doporučena také chemoterapie, případně radioterapie.** Tyto metody pomáhají zničit zbývající nádorové buňky a snížit riziko návratu onemocnění. Mužům v reprodukčním věku bývá před zahájením léčby doporučena kryokonzervace (zmrazení) spermií za účelem zachování možnosti reprodukce v budoucnosti. **U některých mužů, zejména pokud je nádor zachycen včas a odstraněn v raném stadiu, není další léčba nutná.** Lékaři v takovém případě doporučují pravidelné kontroly, během nichž sledují zdravotní stav pomocí krevních testů, ultrazvuku nebo zobrazovacích vyšetření.

Je léčba hrazená z veřejného zdravotního pojištění?

Veškerá indikovaná vyšetření (např. specializovaná vyšetření, operace, hospitalizace, onkologická léčba, zamrazení a uchování spermií po dobu 10 let a lékařské kontroly) **jsou hrazena z veřejného zdravotního pojištění. Všechna vyšetření je nutné provést ve smluvních zdravotnických zařízeních** (tzn. u poskytovatele zdravotních služeb, který má smlouvu se zdravotní pojišťovnou pacienta).

Jak na samovyšetření varlat?

Samovyšetření je vhodné provádět přibližně jednou měsíčně, ideálně po teplé koupeli nebo sprše, kdy je kůže uvolněná a varlata sestouplá do šourku. Muž by měl každé varle samostatně jemně prohmatat mezi prsty obou rukou, palce dopředu, ukazováček a prostředníček dozadu. Je vhodné postupovat odshora dolů a odzdola nahoru. Na závěr je vhodné varlata promnout v dlaních a ujistit se, že se neobjevila bulka, zatvrdnutí, změna velikosti, tvaru nebo jiné neobvyklé změny. Vzadu nahoře nad varlaty jsou uložená nadvarlata, pokud jsou souměrná a stejná na obou stranách, je to v pořádku. **Pokud muž zaznamená cokoli podezřelého, měl by co nejdříve vyhledat praktického lékaře.**

Viktorie Plívová
tisková mluvčí